

Thing vil erkende, at her er Tale om at gjøre et meget stort og vigtigt Skridt fremad paa en Bane, i en Sag, i hvilken det vanskeligt vil undgaaes, at der, hvergang den kommer frem, vil komme saamange nye Tanker og Planer frem, at det Samme vil gjentage sig, som nu, at, naar man kommer til Slutningen af Sessjonen, saa er det Standpunct ikke naaet, som man havde ønsket. Jeg troer, at der her er gjort et overordentligt væsentligt Skridt fremad, at det er meget vel forberedet, og at det ikke kommer frem som et uventet Indfald fra Ministeriets Side; det vil ogsaa den ærede Landsthingsmand isærdeleshed vide. Der er ikke holdt nogen Rigsdags-sessjon, saalænge vor constitutionelle Forfatning har været, uden at netop dette Spørgsmaal er kommet frem, uden at man netop har presset paa Ministrene, for at faae Spørgsmaalet løst, og Ministrene have lovet det bestemt, men fortrudt igjen, at de havde lovet det for bestemt, fordi de havde Følelsen af, at det var en Opgave, som vel var aldeles paatrængende nødvendig, men som det var umuligt at tilvejebringe en tilfredsstillende Løsning af. Der blev i den sidste Rigsdags-sessjon, før end dette Ministerium var tiltraadt, ligesaa stærkt ønsket en Løsning af dette Spørgsmaal; der blev endog udtalt en Resolution fra det andet Thing om, at der maatte udkomme en Lov om Forbedring af Skolelærernes Stilling. Nu vil den ærede Landsthingsmand sige: ja, men det er ogsaa denne ene Deel af Lovforslaget, man maatte ønske at faae frem og faae ophøiet til Lov. Ja, men det er at ønske en Umulighed, naar man vilde, at en saadan blot og bar Forbedring i Skolelærernes Løn skulde gaae for sig. Der er to Veie, ad hvilke man kunde tænke sig at bringe det til en Forbedring. Det kunde see ved at udtale dette store Princip om Skolefriheden og om Evangsmulcters Ophør osv.; saa vilde man vel faae den 3die Landsthingsmand for 1ste Kreds (Blod) og Andre til at følge med; men jeg tvivler paa, at man vilde faae den 4de Landsthingsmand for 1ste Kreds (Madvig) til at følge med af den Grund, og det Samme vilde vise sig at være Tilfældet med mange Andre. Naar det altsaa ikke kunde naaes ad denne Veie, saa var der endnu kun een Veie,

som er bestemt udtalt og antydet under de tidligere Forhandlinger, den nemlig, at der blev givet den communale Indflydelse større Betydning, og det er ogsaa klart, at det om ikke i dette Thing, saa dog ialtfald i det andet Thing var en absolut Betingelse for, at det kunde ventes, at en saadan Lov kunde gaae igjennem, at der kunde tilvejebringes en større Indflydelse paa Lærernes Kaldelse og Virksomhed med Hensyn til Underviisningen i det Hele ud over, hvad der alt var tilstaaet. Det var dette Formaal, Ministeriet maatte stille sig, baade fordi det i og for sig maatte erkendes for at være en ønskelig Løstestang for en friere Udvikling af Skolevæsenet i det Hele, og fordi det efter min Mening var en aldeles absolut Betingelse for en virkelig økonomisk Forbedring af Skolelærernes Stilling. Hvorvidt nu disse Opgaver ere løste i det foreliggende Lovforslag, det kan være tvivlsomt. Den meget ærede Landsthingsmand udtalte meget store Betæneligheder ved forskellige af disse Bestemmelser, og det indrømmer jeg villig, at der kan være Betæneligheder; men jeg troer ikke, det er muligt at undgaae ved Lovbestemmelser af den Art, der angaae en fremtidig Ordning af et saa vigtigt Anliggende som Skolevæsenet, at der kan frembyde sig Betæneligheder derved. Spørgsmaalet er imidlertid kun, hvorvidt disse kunne betragtes som overveiende, naar man er stillet, vel at mærke, imellem de Alternativer enten at tage Ordningen efter de nye Grundtræk, der ere givne, eller forblive ved den gamle Tingenes Tilstand. Naar den ærede Landsthingsmand fremhævede nogle Formseil og Mangler, indrømmede han ogsaa selv, at det var Ubetydeligheder, og jeg kan ikke troe, det kan være Andet, end at det er saagodtsom umuligt ved et større Lovarbejde at undgaae saadanne. Det er ganske vist, at det væsentlig har sin Grund i Forandringer, der ere foretagne i det andet Thing; men de ere aldeles ubetydelige. Naar der saaledes i § 2 er sat et „altid“, er det ganske vist, at det kunde undelades; men det er ogsaa vist, at det gjør ingen anden Skade end den, at det er overflødig; og, naar der i § 5 er givet Bemyndigelse til at hjælpe enkelte begavede, fattige unge Mennekter, uden